

Boerendiversiteit - wat boeren nodig hebben om kruidenrijk grasland in te passen

Themadag NVWV 8 november 2022

Judith Westerink, Jan Hassink en Marleen Plomp

Groene Cirkel
**Kaas en
bodemdaling**

KB onderzoek Kruidenrijk Grasland

- 2019-2023
- WENR, WPR, WLR, WECR, WFBR
- Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling: Alblasserwaard / Vijfheerenlanden
- 29 percelen fase 3-4 (Schippers): vegetatie, gewasopbrengst en -kwaliteit, bodem, drooglegging, beheer
- Typologie obv multivariate analyse
- Verdienmodel obv optimalisatiemodel
- Literatuur: kwaliteit melk
- Kanskaart

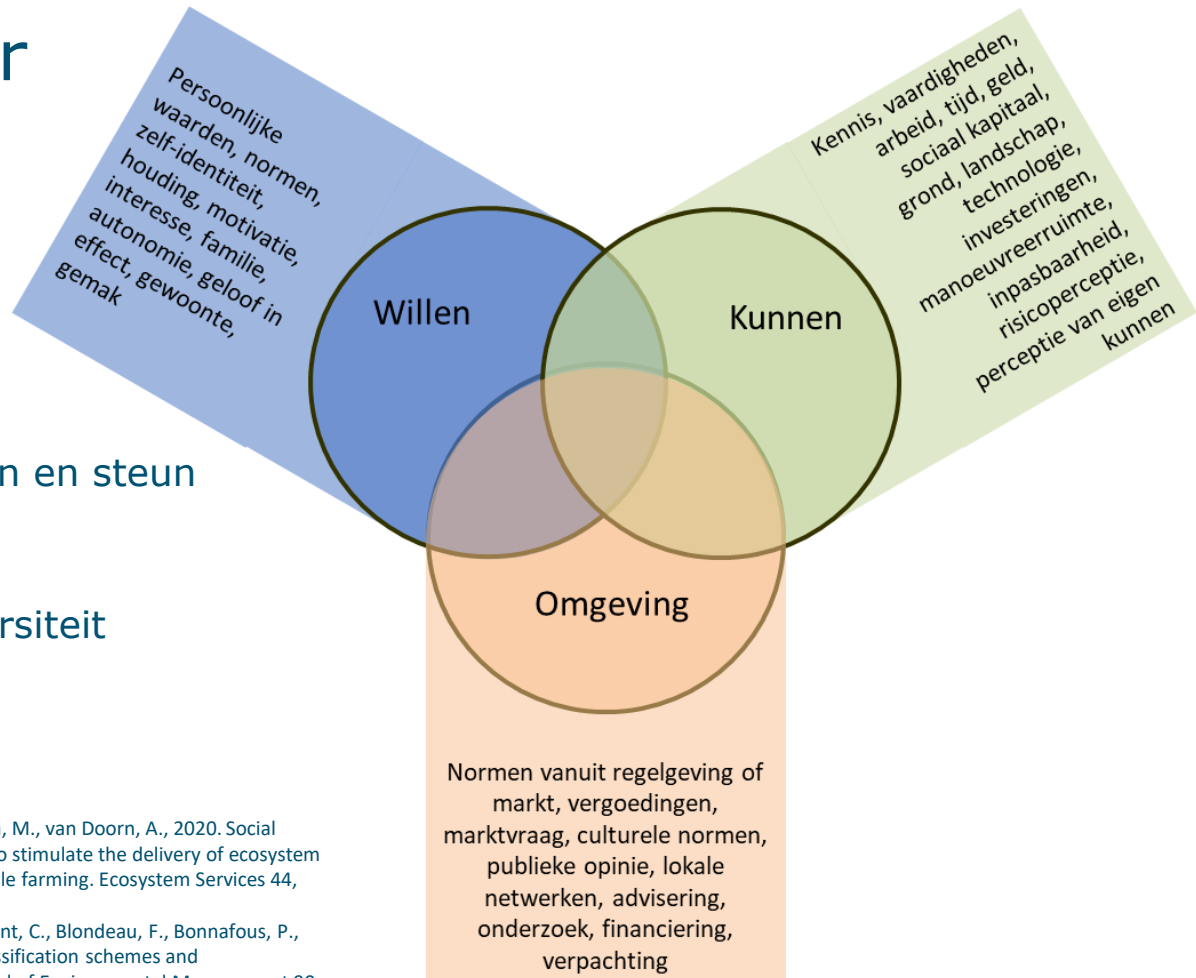

Onderzoeksvraag

- Welke barrières en kansen zien boeren voor (meer) kruidenrijk grasland?
 - Zijn er stijlen te herkennen? (clusters/ verhalen)
 - Wat betekent dit voor het stimuleren van kruidenrijk grasland?

Theoretisch kader

- Effectieve sturing
 - adresseert willen, kunnen en steun van de omgeving
 - houdt rekening met diversiteit (verschillende stijlen)

Westerink, J., Pérez-Soba, M., van Doorn, A., 2020. Social learning and land lease to stimulate the delivery of ecosystem services in intensive arable farming. *Ecosystem Services* 44, 101149.

van der Ploeg, J.D., Laurent, C., Blondeau, F., Bonnafous, P., 2009. Farm diversity, classification schemes and multifunctionality. *Journal of Environmental Management* 90, S124-S131.

Methode

- Kwalitatief/ interpretatief
- 4 mini-workshops met in totaal 20 (melk)veehouders
- 15 diepte-interviews met individuele melkveehouders
- Geluidsopname
- Workshops getranscribeerd, interviews samengevat
- Coderen, analyseren, patronen/ stijlen zoeken

“Ik melk geen koeien, ik weid koeien. Voor mij past precies dat verhaal van kruidenrijk. Ik pas het aantal koeien aan aan de tijd van het jaar, bij mij past het best. Ik verkoop hooi, gras, en vlees.”

“Je moet het niet alleen voor het geld doen. Laten we het zo maar zeggen. Maar zonder geld wordt het lastig. Nee, dan hadden we ook een ander beroep moeten kiezen. Maar als het gevoel er goed bij is, als je denkt ik ben goed bezig voor de natuur, mijn dieren, en als de economie ook meegaat is het helemaal mooi meegenomen. Maar je moet niet de economie op één zetten.”

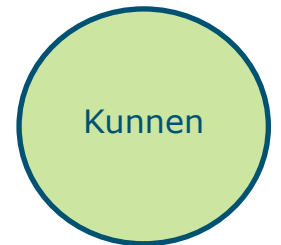

Willen

**“Ik vind het gewoon leuk om te doen,
alles, land, koeien, alles op het bedrijf
zelf doen.”**

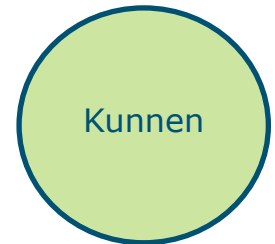

“En ik heb een stuk land, grasland zeg maar, dat is gewoon in een blok daar achterop dus dan doe ik daar het beheer, de rest van het land probeer ik zo productief mogelijk te maken, echt er bovenop zitten, zoveel mogelijk, en het andere stuk wordt meer beheerd voor structuur.”

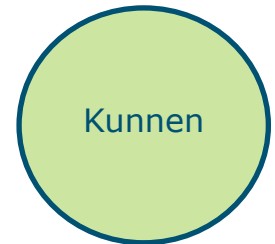

“Je hebt grassen en kruiden, en in mijn beleving krijg je goede melk van gras en niet van kruiden.”

“Maar als je het goed wint, de runderen vinden het heerlijk.”

“En als je dan kijkt dat de waarde van de grond tussen de 75 en 100 duizend euro op die manier verspeeld wordt, dan denk dat ik dan wel een puntje heb, wat bovenaan je lijstje mag, misschien.”

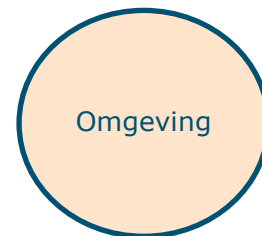
“En wij zitten eigenlijk altijd, het mocht van de overheid ook nooit geen verdienmodel zijn, dan was het staatssteun. We mochten alleen maar gecompenseerd worden voor gedeerde inkomsten, dat is het hele vorm van natuurbeheer, tot op heden is het daarop gebaseerd. Dat is een hele foute: als wij een maatschappelijke dienst leveren, dan zouden we ook gewoon een plusje op die gedeerde inkomsten, dat is een hele rare natuurlijk. “

“Ja, en nou ik lever zelf aan DeltaMilk. En dat is wel mooi, dan komt er een programma op de markt en dan kan ik zonder iets te hoeven doen instappen. Dus dan zie je: dit is waarnaar gevraagd wordt. Dus het maatschappelijk draagvlak is ook heel groot op deze manier, daar hoef je niet alles voor te doen, maar dat is wel leuk meegenomen.”

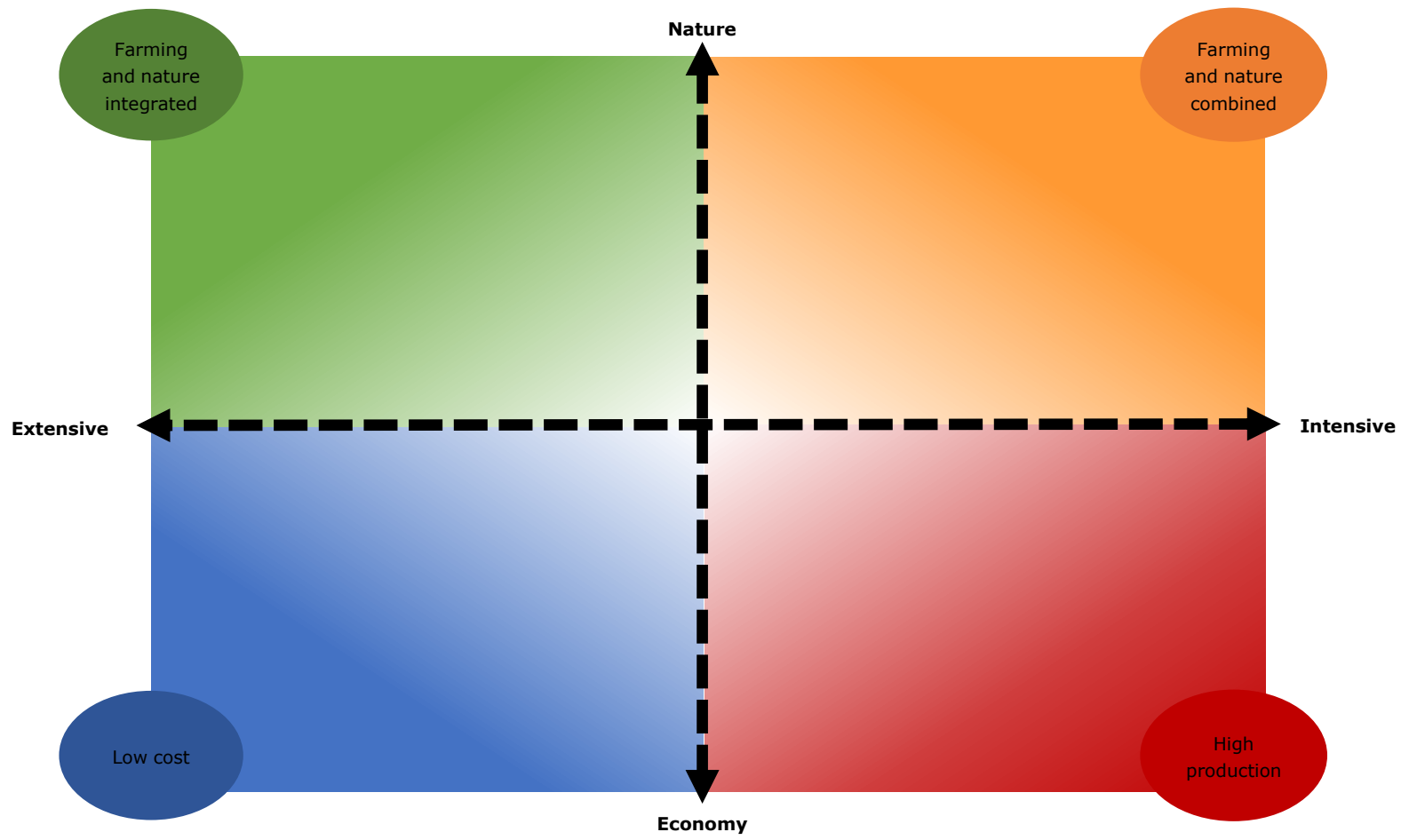

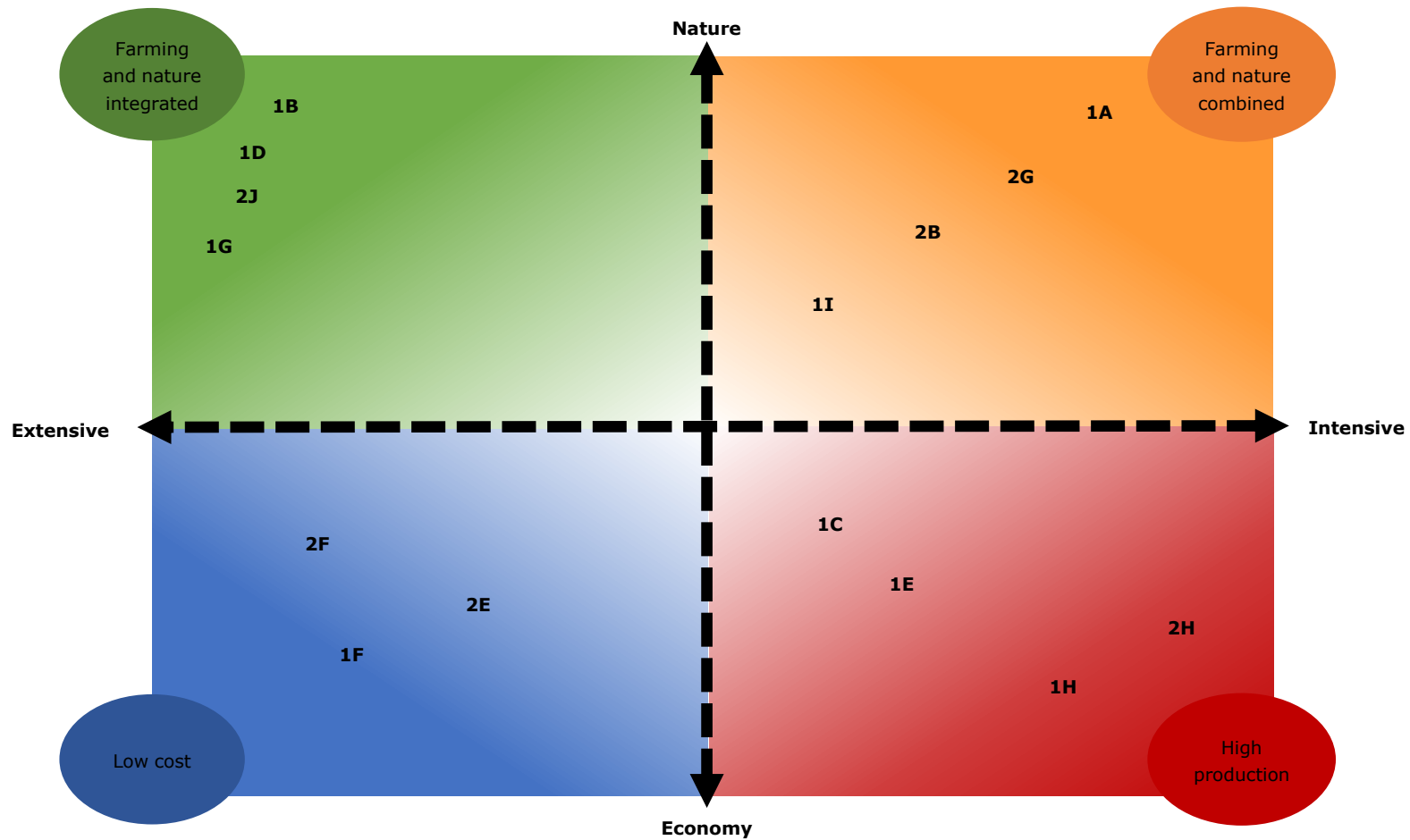
“Daarnaast kun je natuurlijk nog aan het collectief meedoen van Benschop wat hier in de buurt actief is. Dan krijg je natuurlijk, dan krijg je een beetje dubbel zelfs. Dan krijg je, ja die hectares van Benschop tellen daar ook voor mee. Dus dan kan je ook nog een vergoeding daarvoor krijgen. Zo’n dras plas gebeuren, ja dat telt natuurlijk gewoon mee als kruidenrijk grasland of wat dan ook. Maar je krijgt ook van Benschop die vergoeding. Dan wordt het natuurlijk wel een goed verdienmodel.”

Verhalen per bedrijfsstijl

	Hoge productie	Lage kosten	Landbouw en natuur gecombineerd	Landbouw en natuur geïntegreerd
Willen				
Kunnen				
Omgeving				

Bedrijfsstijl: hoge productie

Bedrijfsfilosofie	Hoge melkproductie is prioriteit
Bedrijfs-karakteristieken	> 15.000 liter/ha, >2 GVE/ha Holstein Frisian Drijf- en kunstmest
Willen	Financieel gemotiveerd; goed grasland is monocultuur Engels raaigras, groen en strak met elke 4 weken een snede; kruidenrijk bij voorkeur ingezaaid.
Kunnen	Beperkt: <10%, alleen op slecht land; risico's voor productieniveau; het moet financieel aantrekkelijk zijn.
Omgeving	Voelt zich gehinderd door regels en gebrek aan waardering. Doet mee met ANLb om slecht land te laten renderen.

Bedrijfsstijl: hoge productie

Bedrijfsfilosofie	Hoge melkproductie is prioriteit	<i>Governance opties</i>
Bedrijfs-karakteristieken	> 15.000 liter/ha, >2 GVE/ha Holstein Frisian Drijf- en kunstmest	
Willen	Financieel gemotiveerd; goed grasland is monocultuur Engels raaigras, groen en strak met elke 4 weken een snede; kruidenrijk bij voorkeur ingezaaid.	<i>Communicatie: een klein stukje kruidenrijk hoeft niet ten koste te gaan van melkproductie</i>
Kunnen	Beperkt: <10%, alleen op slecht land; risico's voor productieniveau; het moet financieel aantrekkelijk zijn.	<i>Voorlichting om risico's te beperken, benadrukken diergezondheid</i>
Omgeving	Voelt zich gehinderd door regels en gebrek aan waardering. Doet mee met ANLb om slecht land te laten renderen.	<i>Goede betaling</i>

Bedrijfsstijl: Lage kosten

Bedrijfsfilosofie	Goed inkomen door lage kosten
Bedrijfs-karakteristieken	7-10.000 liter/ha, <2 GVE/ha Robuust ras, lage input, ruim in het land Baan buiten de deur
Willen	Economisch gemotiveerd: optimaliseren; Goed grasland is permanent grasland; Natuurlijk kruidenrijk grasland; Biodiversiteit als resultaat van landbouw.
Kunnen	Past in het hele systeem; makkelijk en weinig werk; goedkoop natuurland; aantrekkelijk met vergoeding.
Omgeving	Solistisch. Houdt niet van controles; ervaart gebrek aan erkenning; doet mee met ANLb.

Bedrijfsstijl: Lage kosten

Bedrijfsfilosofie	Goed inkomen door lage kosten	<i>Governance opties</i>
Bedrijfs-karakteristieken	7-10.000 liter/ha, <2 GVE/ha Robuust ras, lage input, ruim in het land Baan buiten de deur	
Willen	Economisch gemotiveerd: optimaliseren; Goed grasland is permanent grasland; Natuurlijk kruidenrijk grasland; Biodiversiteit als resultaat van landbouw.	<i>Communicatie: benadrukken kostenbesparing</i>
Kunnen	Past in het hele systeem; makkelijk en weinig werk; goedkoop natuurland; aantrekkelijk met vergoeding.	<i>Langjarige pachtcontracten Kennis over biodiversiteit en natuurbeheer</i>
Omgeving	Solistisch. Houdt niet van controles; ervaart gebrek aan erkenning; doet mee met ANLb.	<i>Erkenning bijdrage aan biodiversiteit Goede vergoeding</i>

Bedrijfsstijl: landbouw en natuur gecombineerd

Bedrijfsfilosofie	Gras- en melkproductie in combinatie met natuur en landschap
Bedrijfs-karakteristieken	12-18.000 liter/ha, >2 GVE/ha Holstein Frisian Multifunctioneel
Willen	Maatschappelijke verantwoordelijkheid; productieve en natuurlijk kruidenrijke percelen afhankelijk van doel; interesse in biodiversiteit (vogels); experimenteren
Kunnen	25-35%. Diversiteit rantsoen; goed hooi; balans; ANLb vergoeding en/ of natuurpacht.
Omgeving	Is trots op het collectief, staat open voor samenwerking; keteninitiatieven.

Bedrijfsstijl: landbouw en natuur gecombineerd

Bedrijfsfilosofie	Gras- en melkproductie in combinatie met natuur en landschap	<i>Governance opties</i>
Bedrijfs-karakteristieken	12-18.000 liter/ha, >2 GVE/ha Holstein Frisian Multifunctioneel	
Willen	Maatschappelijke verantwoordelijkheid; productieve en natuurlijk kruidenrijke percelen afhankelijk van doel; interesse in biodiversiteit (vogels); experimenteren	<i>Communicatie: kruidenrijk gewaardeerd door maatschappij</i>
Kunnen	25-35%. Diversiteit rantsoen; goed hooi; balans; ANLb vergoeding en/ of natuurpacht.	<i>Leernetwerk; kennis over biodiversiteit; onderzoek diergezondheidsaspecten</i>
Omgeving	Is trots op het collectief, staat open voor samenwerking; keteninitiatieven.	<i>Steunen collectieven en experimenten; natuurpacht; Plus op melkprijs</i>

Bedrijfsstijl: landbouw en natuur geïntegreerd

Bedrijfsfilosofie	Natuur geïntegreerd in bedrijfssysteem/ biologisch
Bedrijfs- karakteristieken	6-8.000 liter/ha, <1.5 GVE/ha Robuust ras; ruige stalmest Multifunctioneel
Willen	Vanzelfsprekend, deel van identiteit; werken met natuur; goed grasland is permanent, natuurlijk kruidenrijk; kan tegen droogte.
Kunnen	Alles kruidenrijk; veebezetting afstemmen op het land; gebruik maken van natuur; biologische melkprijs.
Omgeving	Goede samenwerking met TBO's; ANLb; voelt zich gewaardeerd door burgers.

Bedrijfsstijl: landbouw en natuur geïntegreerd

Bedrijfsfilosofie	Natuur geïntegreerd in bedrijfssysteem/ biologisch	<i>Governance opties</i>
Bedrijfs- karakteristieken	6-8.000 liter/ha, <1.5 GVE/ha Robuust ras; ruige stalmest Multifunctioneel	
Willen	Vanzelfsprekend, deel van identiteit; werken met natuur; goed grasland is permanent, natuurlijk kruidenrijk; kan tegen droogte.	<i>Communicatie: kruidenrijk grasland is natuurlijk</i>
Kunnen	Alles kruidenrijk; veebezetting afstemmen op het land; gebruik maken van natuur; biologische melkprijs.	<i>Markt voor niche-producten</i>
Omgeving	Goede samenwerking met TBO's; ANLb; voelt zich gewaardeerd door burgers.	<i>Langetermijn contracten; natuurpacht; flexibiliteit in voorschriften</i>

Opvallend

- Al deze typen boeren kunnen iets met kruidenrijk grasland
- Boeren kunnen opschuiven, maar niet van 'rood' naar 'groen'
- Een vorm van betaling is voor alle typen belangrijk, maar niet het enige.

En hoe verder?

- Artikel 2023?
- Rapport 2023
- Symposium 2023
- Workshop met boeren 2023
- Living Lab Deltaplan Biodiversiteitsherstel: insecten
- En sowieso de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling

Dank voor je aandacht

Vragen?

Judith.Westerink@wur.nl

We zijn erkentelijk voor de financiering via het WUR
Kennisbasisprogramma: KB36 Biodiversiteit in een Natuurinclusieve
Samenleving (projectnummer KB36-005-007) - dat wordt ondersteund
door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

